

Lehdet kirjastojen digipalvelussa

Haastattelujen yhteenveto

Yleisten kirjastojen digimediahanke

Kristiina Markkula

kr.markkula@gmail.com

Haastatellut

- Yhteensä 16 aikakaus- ja sanomalehtikustantajaa
- Medialiitot (2 asiantuntijaa)
- Vastaajina toimitusjohtajia, liiketoiminnasta-, kuluttajaliiketoiminnasta vastaavia henkilöitä
- Yhteensä 24 henkilöä

Haastattelujen sisältö

- Haastatteluissa selvitettiin kustantajien mielipiteitä käytössä olevista lehtilisensseistä ja digikäytön ehdoista
- Haastatteluissa tuli esille asioita laajemmin kuin lisenssimallit
 - Merkitys liiketoiminnalle
 - Hankkeeseen liittyviä haasteita lehtien näkökulmasta
- Haastattelut koskivat vain digitaalisia näköislehtiä, ei muita tuotteita tai palveluita
 - Digitaaliset monikanavaiset palvelut voivat olla merkittävää liiketoimintaa jo nyt
 - Niitä ei haluta tuoda kirjastoihin

Lisenssimallit, pääviestit

- Nykyiset lisenssimallit ovat toimivia, ei suuria muutostarpeita (mallit liitteessä 1)
- Digitaalisessa maailmassa korvaus käytön mukaan on hyvä (pay-per-view, sanomalehdet)
- Pay -per-view mallin tuloja on vaikea ennakoida (kustantajat)
 - Ennusteet voidaan tehdä historiatiedon pohjalta
- Aikakauslehdissä vuosilisenssi tarkkaan harkittu ja hyväksi nähty malli
- ”Hybridimallin” ei sovellu pääsääntöisesti nähdä soveltuvan lehtiin, nopeasti uusiutuvia tuotteita
 - Pitkä häntä voi kiinnostaa joissain tapauksissa
- Tuotteesta riippuen (al), sisällöt voivat olla kokonaisuuksia tuoreella tai vähän vanhemmalla lehdellä voi olla sama arvo
- Muutos pay-per-view malliin vaatisi ainakin simulointia (al)
- Nopeampi korvausten tuloutus toiveena

Ehdotuksia lisenssimalleihin

- ”Hybridilisenssi”, mutta niin että alussa kiinteällä korvauksella olisi myös rajoitettu käyttäjämäärä, jonka jälkeen pay-per-view malli käyttöön
- Vuosilisenssiin myös rajoitus lukukerroista
- Mallit halutaan pitää yksinkertaisina

Pääpontit

- Kirjastokäytön merkitys liiketoiminnalle marginaalinen
- Rajoitettu käyttö ehdoton vaatimus, ei saa syödä liiketoimintaa
- Jos lukeminen ei nykyisen kaltaisesti rajoitettua, lehtien pitäisi saada markkinoinnillista hyötyä
- Jos näköislehti ei ole kirjastokäytössä, taustalla ovat taloudelliset syyt
- Osa kustantajista haluaa, että välissä on toimija, joka hoitaa kaiken kirjastoihin päin
 - Halutaan helppoutta omaan toimintaan
- Kirjastojen yhteisen digitaalisen alustan pelätään syövän varoja sisällöistä

Pääpointit

- Suunnitteilla on raskas järjestelmä, jos sen pitää tukea sekä asiakastietoja, tuotteita (kirjat, lehdet, muu materiaali) ja niiden käyttö- ja tuloutustietoja (laskutustiedot)
- Kirjastojen ja kuluttajien kannalta tärkeä hanke (yhteinen, helppokäyttöinen alusta)
- Nykyinen tilanne, jossa välittäjien markkina on muuttumassa, herättää huolta: miten toimitaan jatkossa

Sanomalehdet

- Ehdoton vaatimus rajoitettu lukeminen kirjaston tiloissa kirjaston laitteilla
- Pay-per-view lisenssimalli koetaan hyväksi
- Myös vuosilisenssi sai muutamia positiivisia kommentteja
- Erityisesti levikkialueella lehtien printti- tai digitilaukset ovat ensisijainen tavoite ja liiketoiminnan perusta
- Kirjastokäyttö palvelua ja lisäarvon tuottamista, erityisesti levikkialueen ulkopuolella (osa haastatelluista), brändin rakentamista
- Voidaan kokea myös kuluttajatilausten hidastajana/estäjänä
- Digilehtien kirjastokäyttöä ei pääsääntöisesti nähdä suurena uhkana maksullisille tilauksille kun se on rajoitettua
 - Riippuu lehdestä, paikkakunnasta (esim. mökkikunta, opiskelijakaupunki)
- Digilehtien merkitys kasvaa jakeluongelmien vuoksi (sekä levikkialueella että sen ulkopuolella)

Aikakauslehdet

- Digilehtien lukeminen sallittua vain kirjaston ulkopuolella kuluttajan omilla laitteilla, tarkkaan harkittu malli
- Osan mielestä käyttö kirjaston sisällä ei tuo riskiä ”liiasta käytöstä”
- Vuosilisenssimalli koetaan hyväksi
- Rajatun lukemisen ei ole koettu vaikuttavan liiketoimintaan
- Syyksi nähdään mm., että kuluttajat eivät ole tietoisia mahdollisuudesta ja puuttuu kyvykkyys käyttää palveluja
- Joillain toimijoilla kokeilua, seurataan tarkasti vaikuttaako tilauksiin
- Lehdet hyvin eri tyyppisiä, vrt. yleisaikakauslehti/jäsen- tai järjestölehti: tavoitteet kirjastokäytölle erilaisia

Tilastot

- Nykyinen välittäjien kautta tuleva tilastotieto ei ole riittävää
- Osa kustantajista toivoo lisää tilastotietoa, osa ei (liiketoiminnan kannalta ei tärkeää)
- Kustantajilla jo nyt paljon lukijatietoa (mm. omat tilastot ja tutkimukset, Kansallinen mediatutkimus)
- Kiinnostavaa olisi olla mukana koontipalveluissa, saisi tietoa kokonaiskäytöstä/oman lehden osuus
- Toiveita esitettiin seuraavista tiedoista:
 - tilastojen läpinäkyisyys kustantajille omien tuotteiden osalta tärkeää
 - alueellinen käyttötieto, mahdollisesti kunta tai kirjastokohtainen
 - omien lehtien osuus koko käytöstä
 - kuinka pitkään luetaan, mitä (artikkeleita) luetaan
 - demografiatieto: ikä, sukupuoli, asuinpaikka
 - korostuuko joku päivä tai tapahtuma lukemisessa
 - demografiatieto on mahdollista, jos lukeminen edellyttää tunnistautumista esim. kirjastokortilla
 - demografiatieto GDPR:n sallimissa puitteissa, yleistason tietona
 - tilastot kuukausittain tai neljännes vuosittain
 - historiantiedon kerääntyminen
 - lehden omaa markkinointia tukevaa tietoa
 - lukijapalautteen keskitetty kerääminen?

Muita kommentteja

- Jos uutta järjestelmää voisi käyttää ”markkinointikanavana”, se kiinnostaisi
- Nuoret eivät lue näköislehtiä vaan uutisvirtaa, mikä on kirjaston rooli jatkossa?
- Tilastotietojen keräämistä ja jakamista voi rajoittaa GDPR
 - Onko kirjasto oikea taho keräämään näin laajaa tietomassaa?

Hankkeen jatko ja yhteistyö

- Pääsääntöisesti ei haluta olla mukana työryhmissä
 - Digitaalisten näköislehtien käyttö kirjastoissa on marginaalista liiketoimintaa
- Työpaja voisi kiinnostaa osaa toimijoista, jos aihe on kiinnostava
- Halutaan keskustella ehdoista, hinnoista ym. suoraan kirjaston kanssa (yhden tahon kanssa)
- Aikakauslehdissä on hyvin eri tyyppisiä lehtiä ja niiden kirjastokäytön tavoitteet voivat olla erilaisia
 - Vrt. jäsen/yhdistyslehdet ja täysin kaupallisesti toimivat lehdet
- Usean toimijan mielestä medialiiitot ovat sopiva taho edustamaan kustantajia hankkeessa

Lisenssimallit, esimerkkejä

Yhden käyttäjän vuosilisenssi

- Vuosilisenssi, voimassaolo 1 vuosi
- Yhtäaikaisten lainausten määrä rajoitettu 1/lisenssi
- Kokonaislainausmäärää vuoden aikana ei rajattu

Vuosilisenssi, kokonaislainausmäärä rajattu

- Vuosilisenssi, voimassaolo 1 vuosi
- Yhtäaikaisten lainausten määrä rajoitettu 1/lisenssi
- Kokonaislainausmäärä rajattu (esim. 1 000 lainaa/vuosi)

Lisenssimallit, esimerkkejä

Pay per view

- Voimassaolo ei rajattu
- Yhtäaikaisten lainausten määrä ei rajattu
- Korvaus käytön mukaan
- Kokonaislainausmäärä ei rajattu
- Asiakaskohtainen rajausta mahdollinen (esim. 5 lainaa/kk)

”Hybridimalli”

- Mallissa on kolme erilaista lisenssitasoja, jotka muuttuvat ajan kuluessa:
- 1. vaihe: Rajoitettu yhtäaikaisten käyttäjien lisenssi
 - Uudet tuotteet
 - Kustantaja voi valita, kuinka kauan lehti tässä mallissa
 - Yhtäaikaisten käyttäjien määrä sovittu lisenssissä
- 2. vaihe: Pay-per-loan –lisenssi
 - Tuotteet vapaasti lainattavissa
 - Jokaisesta luku/lainauskerrasta sovittu maksu kustantajalle
 - Mahdollinen siinä vaiheessa, kun suurin kiinnostus on mennyt
- 3. vaihe: Kiinteällä hinnalla ostetut kokoelmat
 - Tuotteet kiinteällä vuosimaksulla, ns. pitkä häntä
 - Voidaan lainata vapaasti ilman erillistä maksua
 - Selvästi määriteltävissä oleva kokonaisuus kustantajan valikoimasta, esim. tietyn lehden vuosikerta